

Людмила ПІДДУБНА

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри міжнародної економіки і менеджменту
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця (Харків)
l.i.poddubnaya@gmail.com

ТРАНСФОРМАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ОСВІТИ ПІД ВПЛИВОМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Освіта є ключовою основою у формуванні компетентного покоління, здатного протистояти викликам сучасності. Впровадження інновацій в освітній процес, в тому числі і в галузі використання технологій штучного інтелекту (ШІ), є одним із визначальних чинників покращення її якості. Використання можливостей технологій штучного інтелекту виступає каталізатором у створенні ефективнішої, адаптивнішої та чутливої до індивідуальних потреб системи управлінської освіти, яка буде відповідати вимогам сучасного бізнесу. Штучний інтелект (ШІ) вже визнано важливим для успіху багатьох організацій та однією з найвпливовіших технологій 21-го століття, але одночасно його впровадження пов'язане з численними викликами. Одним із них є інтеграція людського і машинного інтелекту, яка вимагає від організацій перегляду своїх практик прийняття рішень та розвитку нових навичок і компетенцій у менеджерів.

Узагальнення впливу технологій ШІ на управлінську освіту дозволяє визначити два основних моменти, які повинні бути враховані під час її трансформації під нові вимоги з боку бізнес-стейкхолдерів: як на управлінські навички може вплинути штучний інтелект та які управлінські навички необхідні для оптимізації використання ШІ в організаціях?

Можна виділити три основні типи впливу ШІ на управлінські навички: останні можуть бути замінені, доповнені або залишитися без змін [1].

До завдань менеджерів, які легко можуть бути замінені технологіями штучного інтелекту, можна віднести прості і повторювані когнітивні завдання (розрахунки, написання стандартних текстів, звернень, адміністративні завдання). Це може бути введення даних або планування зустрічей, перевірка резюме претендентів на роботу та повідомлення претендентів про оновлення, покращення обслуговування клієнтів за допомогою чат-ботів,

надання рекомендацій щодо продуктів на основі поведінки клієнта, збір та аналіз зворотного зв'язку від співробітників і клієнтів тощо.

ІІІ здатний доповнювати людські завдання, які залишаються занадто складними, щоб їх можна було замінити. Оптимізація і підвищення ефективності управлінських рішень може базуватися на автоматизованому попередньому аналізі ІІІ, розширений результат буде досягнутий завдяки оптимізованій співпраці з менеджера із машиною. До таких завдань менеджерів також можна віднести завдання, виконання яких передбачає певний алгоритм: призначення завдань працівникам, визначення найкращого способу виконання цих завдань, визначення розміру винагороди працівника за виконання завдання і навіть оцінка виконання працівником завдання, тощо. Підтримка ІІІ у виконанні повторюваних завдань може надати працівникам та їхнім керівникам більше вільного часу для креативної та стратегічної діяльності.

Деякі навички неможливо ні замінити, ні розвинути через їхню надзвичайну складність, наприклад емоційний інтелект, навички критичного, креативного та системного мислення.

Що стосується другого аспекту, то у науковому дискурсі є певна згода, що впровадження ІІІ в організаціях викликає потребу в специфічних або навіть нових управлінських навичках, щоб впоратися з безпрецедентними технічними та управлінськими вимогами, такими як етичні проблеми, нестача інженерів з машинного навчання, проблеми якості даних та співвідношення витрат і вигод). Крім того, впровадження технологій ІІІ, ймовірно, вимагає певного рівня організаційної зрілості (організаційна культура, підтримка вищого керівництва, організаційна готовність, довіра між працівниками і ІІІ, стратегія і сумісність ІІІ).

Оскільки саме менеджери відіграють ключову роль у впровадженні ІІІ, вони повинні мати компетенції та навички для визначення доцільності використання ІІІ (аналіз витрат, переваг та бізнес-кейсів), розуміння когнітивних технологій, керування процесом впровадження до моменту прийняття та оцінювання будь-яких оманливих виробничих результатів від застосування ІІІ.

Управлінська освіта і підготовка майбутніх менеджерів, керівників і підприємців найближчим часом зазнає значних трансформацій, щоб адаптуватися до нових вимог бізнесу, який швидко розвивається, і належним чином підготувати студентів до викликів і можливостей, які надає штучний інтелект.

Ключові аспекти цієї трансформації можуть бути наступними [2, 3]:

– реформування навчальних програм: необхідно буде переглянути навчальні програми, включивши в них теми, пов’язані зі штучним інтелектом, підкреслити важливість прийняття рішень на основі даних. Навчальні дисципліни зі штучного інтелекту, машинного навчання та аналізу даних повинні бути невід’ємною частиною освітніх програм, надаючи студентам необхідні знання та навички, щоб орієнтуватися у світі бізнесу, керованому штучним інтелектом;

– методи викладання: інтеграція інструментів навчання на основі ІІІ, таких як персоналізовані навчальні платформи, віртуальні асистенти та адаптивні системи оцінювання, зробить революцію в методах викладання. Ці інструменти дозволять викладачам адаптувати навчальний процес до індивідуальних потреб студентів, надаючи цілеспрямовану підтримку та керівництво для покращення результатів навчання;

– проєктно-орієнтоване навчання: в університетах і інших навчальних закладах потрібно частіше застосовувати проєктні підходи до навчання у співпраці з галузевими партнерами, щоб запропонувати студентам реальний, практичний досвід. Ці проєкти дозволять студентам застосовувати свої знання та навички в галузі штучного інтелекту для вирішення реальних бізнес-завдань, розвиваючи вміння вирішувати проблеми та критично мислити.

– розвиток навичок: окрім технічних навичок, університетам потрібно зосереджуватись на розвитку емоційного інтелекту студентів та навичках прийняття етичних рішень, оскільки ці компетенції матимуть вирішальне значення в бізнес-середовищі, керованому штучним інтелектом. Також необхідно стимулювати міждисциплінарну співпрацю, що сприятиме формуванню всебічного погляду на застосування та наслідки ІІІ в різних галузях;

– навчання та розвиток викладачів: економічним університетам необхідно буде інвестувати в програми навчання та розвитку викладачів, щоб забезпечити їх необхідними знаннями в галузі ІІІ та розумінням його потенційного застосування в навчанні. Це допоможе подолати опір викладачів і забезпечити безперешкодну інтеграцію ІІІ в бізнес-освіту;

– інфраструктура та ресурси: щоб сприяти інтеграції ІІІ, економічні університети повинні інвестувати в необхідне програмне забезпечення, обладнання та відповідні набори даних;

– співпраця та нетворкінг: бізнес-освіті необхідно створити міцні зв’язки з експертами, дослідниками та галузевими партнерами у сфері ІІІ, щоб бути в курсі нових тенденцій та розробок у галузі ІІІ. Це не лише сприятиме обміну знаннями, але й створить

можливості для спільних досліджень, стажування та працевлаштування випускників. Приймаючи ці трансформації, університети зможуть краще позиціонувати себе на ринку праці.

Сучасна управлінська освіта в Україні повинна враховувати особливості впливу штучного інтелекту на бізнес-середовище і формувати навички і компетенції менеджерів з основ управління ІІІ та співпраці з цією технологією. Зокрема доцільним буде активний розвиток як технічних навичок (наприклад, оцінка та аналіз інформації, візуалізація даних, вирішення складних проблем), так і нетехнічних навичок (емоційний інтелект, комунікація, ведення переговорів, творчість, когнітивну гнучкість, підприємницький склад розуму та етику роботи з інформацією, лідерство та мотивування).

Література:

1. Giraud L., Zaher A., Hernandez S., Akram A. The impacts of artificial intelligence on managerial skills. Vol. June 2022 Journal of Decision System 32(2): 1–34. https://www.researchgate.net/publication/361289229_The_impacts_of_artificial_intelligence_on_managerial_skills DOI: 10.1080/12460125.2022.2069537
2. Babu G. Artificial Intelligence and Business Education: Contemporary Challenges and Futuristic Solutions. Higher education digest, vol. 30.05.2023 <https://www.highereducationdigest.com/artificial-intelligence-and-business-education-contemporary-challenges-and-futuristic-solutions/>
3. AI-Driven Transformation: Mapping the Course for Future Business Landscapes: Monograph / Gen. edit. Olha Prokopenko, Marina Jarvis, Tallinn: Teadmus OÜ, 2024, 257 p. <https://conference.euas.eu/2023/wp-content/uploads/2024/03/Monograph2023.pdf>